

TASPINAR

SAYI: 47.

19 - EYLÜL - 1936.

1/10/936

İÇİNDEKİLER.

Yolumuz Gayeye Gider.

Güneş - Dil Teorisi Etrafında.

Afyonlu Büyük Ozan.

Bir Mektup ve Bir Hatıra.

Seçme Halk Şiirleri.

Afyonda Yaşayış.

Üç Mimarî Abidemiz.

Dinar.

Şehir Notları.

M. Türkkân.

E. Â. Gökpınar.

S. S. Üçer.

E. Â. Gökpınar.

S. Gönçer.

Nazmi Arıkan.

ABONE:

Seneliği [120] kuruş. Abone için Halkevine baş vurmaktadır.

İmtiyaz Sahibi : Ahmet Sami Onur.

Neşriyat Direktörü : Sami Akyol.

Basıldığı Yer : Doğan Basımevi - Afyon.

OSMAN FERİT SAĞLAMIN
TÜRK TARİH KURUMU
ARMAGANIDIR

TAŞPINAR

Cilt : 4.

Sayı. 47.

Afyon Halkevi Tarafından
Her ayın ondokuzunda çıkarılır.

İdare Yeri : Afyon Halkevi.

19 Eylül 1936.

26 Eylül 4 üncü Dil Bayramımız :

Yolumuz Gayeye Gider.

Ulusal Tarihimizde göksümüzü kabartacak başarılarla dolu dakikalar yine birbirini kovalamağa başladı. Bir başarının doğurduğu şuurlu ve haklı bir sevincin coşgunluğu kayıp olmadan onu kovalayanları da kutluyoruz.

Geçen günlerimizi göz önüne getirsek görürüz ki, kısa bir zaman içinde ne büyük hadiselerin gerçekleşmesi ve hatırlanmasının sevinci içinde titredik...

Büyük taarruzun başlaması... Afyonun kurtuluşu... Büyük zafer. Akdenize kavuşma günleri... Bunlar, her Türkün kalbinde coşgunluğu daima taze, daima sıcak kalacak anlardır. Bugün de, 26 Eylül dil bayramı, tarihin derinliklerinde ve karanlıklarında saklanmış büyük varlığımızın ışınması ve belirmesi karşısında da aynı büyük sevinçle titreyor ve ürperiyoruz. Büyük Şefin yüksek işareti ve kıymetli huzurları ve özel ilgileri ile toplanan (Üçüncü dil kurultayı) konuşmalarında artık anlaşılmıştır ki, Türk dili ve Türk kültürü ilk dil ve ilk kültürdür. Bu keyfiyet, evvelce bir teori olarak kabul edilmişken, bugün bir çok yabancı dil bilginlerinin de teyidi ile artık ilimleştirilmektedir, ve yine anlaşılmıştır ki, genişlikleri şüphe götürmeyen bir çok diller, genişliklerini Türk dilinin genişliğine borçludurlar.

Bugün yabancı dillerin malı olduğunu sandığımız bir çok kelimelerin öz Türk dilinden olduğunu (güneş - dil teorisi) nden anlıyoruz. Tanınmış yabancı şehirlerinin de incelemeleri göstermiştir ki T. D. A. K. munun meydana koyduğu hakikatlar münakaşa kabul etmeyecek derecede kuvvetli hakikatlardır.

Beş bin yıl önce, sümer topraklarında hüküm süren bir Türk hükümdarına (Gılgamış) e ait bir efsanede Gılgamış etrafındaki lere şöyle söylüyor.

Güneş - Dil Teorisi Etrafında.

Mahir Türkkan.

Dünya üzerindeki ilk medeni insanlığın orta Asyadaki iç deniz kıyısında yerleşmiş Türklerden ibaret olduğu davası Türk Tarih Kurulunca bütün Dünya önünde isbat edilmiştir. O halde insan şuurunun yaratmış olduğu dilinde ilk kültür kaynağı olan insan topluluğu içinde meydana geleceği şüphesizdir. Güneş - Dil teorisine göre Türk dili, işte bu ilk insan dilinden çıkan ana dil olarak kabul edilmektedir.

Türklerin orta Asyadan mühtelif mıntakalara göç ettikleri, kültür ve medeniyetlerinin de beraber götürdükleri tarihi bir vakıadır. Bizim Hind Avrupai, Sami- Ural, Altay dediğimiz diller, başka mıntakalara göçen bu Türk göçmenleri vastasile çıkmış ve yayılmıştır. Yapılan analizlerde Hint Avrupai ve samî dile ait kelimelerin hep Türk kaynağına dayandığı görülmektedir.

Meselâ: Kültür kelimesi, maarrif, şamil manasile medeniyet hars anlamına gelmektedir. Bunun aslı Türkçede (kilturmak) dır Kilturmak, hasıl etmek, peyda etmek manalarına gelen bir kelimedir. (mak) edetı kaldırılınca (kiltur) aslı maddesi kalacaktır. İşte frenkce zannettiğimiz kültür, bu kiltur âsli maddesinden bozularak geçmiştir.

Keza, ziya anlamına olan ay kökünden (yaltırık) sözü Türkçede vardır. Elektirik kelimesinin de bunu aynı kuruluşda olduğu etimolojik analizlerinden anlaşılmakta ve Türk kökünden geldiği isbat olunmaktadır. (1)

Anadolu köylerinde kadın adları arasında (Döne) ismine fazlaca tesadüf edilir. Bunun Bulgarca (Dona - Donka), İspanyolca

[1] Dil tetkikleri [İbrahim Necmi Dilmen]

« Kim Gılgamışa arkadaş olmak isteyorsa sendelememelidir, felce tutulmamalıdır. Onun yolu gayeye gider. »

Biz bugün, Atatürk Türkiyesinde, Atatürkün açtığı yol üzerinde sendelemeden. felce tutulmadan yürüyoruz. yolumuz gayeye gidiyor. Elbette

« Gayeye varacağız, Gayeye varacağız... »

AFYONLU BÜYÜK OZAN ABDURRAHİM

- Hayat ve Eserleri -

13

Edip Âli Gökpınar.

Abdurrahim babası ve soy adı -küçüklüğü- Afyon'dan dışarıda
Abdurrahim ve Akşemseddin - Afyon'a dönüşte Abdurrahim - ozanın alle
dirliği ve biricik kızı - vakfettiği kitapları, eserleri - kendinden
sonra gelenleri - hükümler...

Dostluk ve Düşmanlık :

Sana daim yar olanı yar edin,
Anı kim ağyar olur ağyar edin.

Gey sakın hainlere olma enis
Seni kendi gibi har eder hasis.

Hayırlı ve faydalı olmak :

(Donna) ile münasebeti olduğu aşikârdır. Madam ve kadın anlamına gelen bu kelemelerin etimoloji analizleri bize bunu anlatmaktadır. Bu misaller gösteriyorki: Muhtelif dillerde ve yabancı olarak görünen kelemelerin bir asıldan ve bir kökten geldiği, ve Türk tarihi gibi Türk dilinde bütün dünya dillerine kaynak olduğu bir hakikattir. İşte Güneş - Dil teorisi bu hakikati izah ve isbat eden yüksek bir Türk buluşudur.

24 Ağustosta dolma behçe sarayında açılan 3 üncü dil Kurultayında bu teori etrafında muhtelif tezler okunmuş ve Kurultay kürsüsünden bütün dünya ilim alemine bildirilmiştir. Yalnız zannedildiği gibi Güneş - Dil teorisinin Arapca, Farsca ve Fransızca olarak tanıdığımız ve Türk kaynağından geldiğini isbat ettiğimiz ber hangi bir kelemeyi dile mal etmek yolunda bir iddiası yoktur. Bu yanlış tefsirin asılsızlığı, Dil kurumu Genel Sekreteri İbrahim Necmi tarafından Kurultayda açıkca izah edilmiştir.

Güneş - Dil teorisinin amacı Türk dilinin bütün dünya dillerine ana kaynak olduğu davasının isbattır. Yoksa halk dilinde yaşayan kelemeler dururken, Arapca, Farsca ve Fransızca sanılan kimsenin bilmediği bir kelemenin Türk kökünden geldiğini isbat ederek konuşma ve yazı diline alınması asla varit değildir ve olamaz.

Kudretin yettikce eyle hizmeti
Ta bulasın sende dürlü hörmeti.

Hizmet için her ki bağlana kemer
Görmeye afatı dünyadan zarar.

Hak için açlar doyur ey niknam,
Ta bihişt içinde tutasın makam.

Kim yalnızcağa geyürse comesin
Hak ana bahş ede rahmet namesin

Bulsa hacet sende ehli ihtiyac
Devlet ü ikbâl ola başında tac.

Incitmek, incinmek :

Kimi incittinse özrin dile tiz.

Kim seni incittise özürün kıl kabul,
Hak sever bi şubhe muhsin ola kul.

Fakat şerir ve kötüyü ne yapmalı :

Şefkat etme yatlıya zahmet gerek,
Yaresine anların daim tuz ek !

Harden rencide olsa ayağın,
Tiz çıkarın harı odlara yakın !
Ağzınızda ağrısı dındanınız
Çıkmayınca rahat olmaz canınız.

Arkadaş ve komşuluk :

Varma her dünî hasisin yanına
Kim mürüvvet eylemez tullabına.
Cahili yoldaşlığa kılma kabul
Labit olur bir gün ol senden melul.
Munis olup iki yar etse sefer,
Bir birinden gam tozun silker surer.

Kimsekin isteye satun ala dar
Ola bilsün ki kimdir ana car.

Laübalilik iyi değil :

Dersen olsam servi gibi serbülend
Gül gibi her yüze karşı kılma hand.

Hayırsızlara :

Şerri terket başda aklın varise
Hayre meylet sana devlet yar ise.

Dedikodunun kötülüğü :

Her eşittiğin söze inanmagil,
Görmek eşitmek bir ola sanmagil,
Her sözü kim deyeler; dedi filan
Ekser ol kavlin olur aslı yalan.

Gerçi bahseder dekayıktan kamu
Bihaber oldu hakayıktan kamu.

Bağlar isen kizbü gaybetten dilin
görmeyesin bağlı ayağın elin.

Eyu yatlı -şerir- çok işi sözden olur.
Kimse aybin gözleme urma lakap
Kimse sırrın bilmeğe kılma talep.

Koğuculuk ve iftira :

Olmasun kimseye buhtan edesin,
Sana bir bir sorısalar, nidesin !

Koğuculuk eğicilik eyleme,
Yatlı sözler eyleme hem söyleme.

Şah önünde olma gammaz ey puser,
Bikünah ahinden eyle gel hazer.

Fahiş sözden ve hezliyiattan nefret :

Herki fuhş ola sözünde gah'gah
Olmaz ana kadrü kıymet izzücah.

Söz değildir, sözki hezl alüddir.

Can bulur hezl ile her saat memet,
Tab'bulur ciddile baki hayat.

Ozan öğütlerinin bir takımını ayrı ayrı madde halinde, şöy-
lece tesbit ediyor :

Hoş ameldir cümle halka bu cehar
Şerh edeyim bir bir anı kıl şümar,

Her işinde adlûdad etmek biri,
Her makama adlile gitmek biri.
Sabrile tekva yolun gütmek biri,
Pak'ler ta'zimini etmek biri.

* *

Şübhesiz üç nesnede vardır helas
Bu havassı hasıl eden ola has:
Biri gerek anda havfi zulcelâl,
Biri kesbetmek gerek kuvvethelâl,
Bil üçüncü hasleti nitmek gerek?
Daima doğru yola gitmek gerek.

* *

Çar hu vardırki ma'lum oldu o
Cümle halk içinde mezmum oldu o.
Evveli buğzu hased pür kinlik,
Hem ikinci acb ile hudbinlik,
Calib olmak bir dahi haşmu gazab,
Buhl'dir, bir dahi şerişe sebeb.

* *

Bir dahi var çar çizü pür hater
Kadir oldukca kıl anlardan hazer:
Kurbeti sultan, bedhu ülfeti,
Rağbeti dünya ve avret sohbeti.

* *

Çar nesne her kimin kim yaridir.
Bahtibed olanların asaridir:
Cahil olmaktır biri kâhil dahi
Bikesü nakeslik oldu ey ahi.

* *

Fasıkın üç hasleti var eyle yad,
Biri bu gönlündedir hubbi fesad.
Daima hak kullarına kahr eder,
Doğru yolu koyub eğriye gider.

* *

Hem nişan üç var şekavet ehline:
Yer haram, uyar hamakat ehline,
Vakti yok olur taharetten beri
Sevmez ehli ilmi, hardir herbiri.

—Bitmedi—

BİR MEKTUP VE BİR HATIRA.

S. Sıttı Üçet.

"Yusuf Paşadan Kale Dizdarına Mektup. (1)

"Sen ki Karahisar Kasabası kalesi dizdarısın. dânişmendlü camaatinden Şahin Bey, karındaşı Bektaş ve Ahmed ve amcaları Ömer ve Tokuz nefer adam ceman oniki adam olur. mezburonu kalede muhkem ahz-ü bend ve habs idüp gicede ve gündüzde hâb-ü râhati terk idüb bunları gözedesin, birisi kurtulmak ihtimali olursa aman ve zaman vermeyüb hakından gelinmek mukarrer bilesin. bu hapisleri sâyir hapse kıyas itmiyesin. mezburon hapisleri hakkında rikâb-ı hümayuna ihzarlarına emr-i padişahî vârid olmagla rikab-ı hümayuna gönderilecektir vech-i meşruh üzere amel eylesin. Zilhicce 1074

Ba Hâtem-i Yusuf Başa.

Merkezi Kütahya olan Anadolu eyaleti beyler beğisi Çerkez Yusuf Paşa tarafından, ismini bulamadığımız Karahisar kalesi dizdarına yazılan bu mektup, memleketimiz tarihini ilgilendiren kıymetli bir belgedir. Yusuf paşa (2) mektubunda kale dizdarına, Türkmen kabilelerinden Bozulus boyuna bağlı Danişmedlü cemaatinden on iki kişinin İstanbula gönderilmeleleri hakkında padişahdan (3) emir almış olduğundan, İstanbula gönderilinceye kadar kalede hapsedilmelerini gece ve gündüz uykusunu, rahatını bırakarak bunları gözlemesini, şayet birini kaçırırsa sorguya bile çekmeğe lüzum görmeden hakından geleceğini, tenbih ediyor.

Mektubda, mahbusların kalenin neresinde hapsedilecekleri yazılmamaktadır, Fakat mahkemeyi şeriye sicillerinde geçen muhtelif davalardan veya divandan gelen buyrultulardan anladığımız göre iç kalede bir hapishane "Zindan,, olduğu gibi birde iç ve orta kale divarları arasında bir zindan vardı, her iki zindanda mahkûmlar hapsediliyorlardı.

[1] Mektubun aslı 1074 tarih ve 36 numaralı sicildedir.

[2] Yusuf Paşa Uyvar kalesi muhasarasında, emrine verilen büyük toplarla kale bedenlerinde büyük gedikler açtıktan sonra, Karahisarlı serden geçitlerle, açılan gediklerden kaleye saldırmış fakat çakmaklı tüfenk danelerile vurulup şehit olmuştur. Silahtar tarihi. Cilt 1. Sa. "271,,.

[3] Padişah dördüncü Mehmetten.

Mektup tarihinden sekiz sene sonra Karahisarımızı gezen büyük Türk seyyahı "Evliya Çelebi,, iç ve orta kale, dış kale ve varuş hakkında çok kıymetli malûmat vermekle beraber, iç kalede böyle bir hapishaneden, zindandan bahsetmemektedir. İç ve orta kale divarları arasında kapusu garbe bakan zindana gelince bugün bu zindanın harap olmuş divarları hala durmaktadır ve Selçuk oğulları devrinden beri ekser suçluların bu zindana atıldıkları malûmumuzdur.

Kalenin iç kale, orta kale ve dış kale ve varuş kale olmak üzere bir birinden kalın divarlarla ayrıldığını bugün mevcut şeklinden anlıyoruz. İç kalede Selçuk hakanı Alâettin Keykubadın yaptırdığı, çinilerle süslü küçük camisile, -"Evliya Çelebi sehayatnamesi,,nden ve sicillerdeki muhtelif davalardan anladığımız göre-üç buğday anbarı, cephane ve barut depoları, yedi tane su sarnacı, Karahisar zenginlerinin mallarını depo ettikleri muhtelif mahzenler vardı. Birde her hangi mühim bir ahval karşısında gerek devletin ve gerekse eyalet beylerbeyinin, Anadolu isyanlarında asiler üzerlerine yürüyen vezirlerin, sefere çıkan serderların hazinelerini gizlemeğe mahsus muhkem bir kale vardı. (4)

Palanga dahi denilen orta kalede kale dizdarının sarayı ve muhafızlara mahsus evler, Dizdara mahsus bir divanhane ve bir cami vardı. Dış kale yine muhafızlara mahsus küçük ve narin evlere başlıyor, varuşa kadar uzanıyordu. Bu üç kaleyi birbirinden ayıran divarlardan içeriye kalın kapılardan geçerek girilebilirdi. İç kale kapısı garbe, orta kale kapısı kibleye yani cenuba dış kale kapısı yine garbe doğru açılıyordu.

Her kapı hergün ve her gece on didaban (bekci) tarafından beklenir ve bir nighban (gözcü) tarafından gözlenirdi. Kaleyi ikiyüz nefer muhafız muhafaza ediyordu. Muhafızların başına "Dizdar,, adı verilirdi. Karahisarın "Şehri abat,, nahiyesine (5) bağlı "Kumartaş,, ve "Kozluca,, köyleri kale dizdarına beratı padişahi ile timar olarak verilirdi. Dizdarlık evladdan evlada yine beratı padişahi ile intikal eden bir mansabdı. (6)

[4] Hicri "1061,, senelerinde Kıbrıs hazinesinin karahisar kalesindeki bu kalede muhafaza edildiğini, Zilkide 1061 tarihli bir buyuruldu ile hazinenin İstanbula gönderildiğini fakat Lefke civarında eşkiyalar tarafından soyulduğunu, bu tarihli sicilden anlıyoruz.

[5] Bugünkü Süğlün köyü.

[6] Karahisar Meclisi Umumî "üye,,lerinden Bekir Evrenkaya da Karahisar kalesi dizdarlığına ait bir kaç Berat bulunmaktadır.

SEÇME HALK ŞİİRLERİ

Kul Osmanın: (1)

Seherde açılan kırmızı gül gibi,
Solarsın sevdiğin bir zaman olur.
Seni seven aşıkların kadrini,
Bilirsın sevdiğim bir zaman olur.

Şu dağ başında duran dumana,
Kimse kalmaz şu fanice cihana,
Hercaisin, sen de bir gün imana,
Gelirsün sevdiğim bir zaman olur.

Gel efendim, aman güzeller şahı,
Merhametler eyle lebinde gâhi,
Sana seherlerde kıldığım ahı,
ahırsın svdiğim bir zaman olur.

Kul osmanin eder aşıklar gülmez,
Sencileyin Huri cihana gelmez,
Bu dünya fanidir kimseye kalmaz
Ölürsün sevdiğim bir zaman olur.

[1] İsmet Paşa okulu baş öğretmeni şefik Gökayın özel kütphanesindeki çönkden.

Muhafızlara da Karahisarın muhtelif köylerinden dirlikler verilirdi. Muhafızlar, Karahisar ve kazalarında mevcut altı bölük neferleri ile beraber, sefer zamanı sefere çıkmayıp ancak kale muhafazası ile mükellef olurlardı.

Hicri onbir ve onikinci asırlarda Anadolu isyanları sırasında, asilerin hücumuna uğrayan şehir halkı hemen kaleye sığınır ve bu muhafızlar tarafından kale müdafaa edilirdi. Bu sebeple, bilhassa Kara Haydar oğullarının hücumundan sonra muhafızlar adedinin üç yüzü bulunduğunu Şaval 1087 tarihli bir davadan anılmaktadır.

Eski Zamanlarda Afyon da Yaşayış .

II

Edip Âli Gökpınar.

300 Yıl önce Afyonda mesaneden taş çıkaran bir Türk operatörü :

Buna ait çok kıymetli vesikayı aynen yazıyoruz :

«Medinei Karahisar sahip mahallatından arabmahallesi sükkânından Mehmet bin elhac Musa nam kimesne meclisi Şerife hazır olup cerrah taifesinde Üstat Mehmet Bin - nam kimesne mahzerinde ikrar ve takriri kelâm edüp oğlum işbu haziri bilmeclis Recep nam sağırın kasiğında taş olup merkum Mehmet zikrolunan taşı yarup çıkarmada ehl olup ve nicesinin yarup çıkarmakla biemrullahi taala helas olmakla sağırı mezburun kasiğında olan taşı dahi yarup çıkarmağa taahhüt eylemiştir. Lâkin eğer oğlum ol cerrahtan fevt olmak ihtimali olursa dem ve deynine müteallik merkum mehmetten vesair bir fertten dava ve talebim yoktur dedikte gabittastikelvicahi mavakaa bittaleb ketbolundu.»

Sene 1072.

Gene bir önemli cerrahî ameliyat meselesi :

«Kasabai Şuhuda tabi, Köyviran nam kariyye sakinlerinden Zeyneb binti Mustafa nam hatun meclisi şeri şerifte cerrah taifesinden olup beynennas san'atile meşhur olan hafizulkitap Abdurrahman Çelebi bin Yusuf mahzerinde ikrarı tam ve takriri kelâm edüp bundan akdem boğazının sağ tarafında Ur tabir olunan maraz hadis olup bir vechile ilâç mümkün olmayup günbegün müştâd olmağa mezbur Abdurrahman Çelebi ehil ve hazık olduğuna binaen boğazımda olan uru yarup ihraç ve mualece etmeye «yarım kuruş» ücretile mezburu icaz eyledim ba'delyevm mezbur Abdurrahman Çelebinin yarup boğazından uru ihraç ve mualecesinden sırayet edüp biemrullahi taala ecel isabet edüp fevt olursam dem ve deynine muteallik benden ve veresemden vesair bir fertten mezbur Abdurrahman Çelebi den dava ve talep ve niza eylemesüm dedikte ma'hüvelvaki, kayıt şüt. Sene : 1103.»

Üç Mimarî Abidemiz.

Süleyman Gönçet.

Afyonumuzu süsliyen üç önemli eserden ve onların mimarî değerlerinden söz açmak istiyoruz:

Gedik Ahmet Paşa (İmaret) Cami, Hamam ve Medresesi..

Fatih Mehmet ve ikinci Bayazıt çağlarının değerli kumandanlarından ve sadrâzamlarından olan Gedik Ahmet Paşanın yaptırdığı bu üç eserin vakfiyeye göre yapılmasına 879 göç yılında (1484 doğum yılı) başlanmıştır. İmaretinin sürekli bakılmasına İstanbul, Kütahya, Afyon, Çivril, Denizli v.s. yerlerde pek çok dükân, han, hamam, bahçe ayıran Gedik Ahmet Paşa bunlara bakmaya müteveli olarak oğullarını bıraktığı gibi eserinin yapılmasına ve bitirilmesine de geçici mütevellilik ile Mimar Ayas ağayı memur etmiştir. Arabca vakfiyesinin Afyon Evkaf dairesindeki

300 Yıl eavel halk arasında dilimiz ne kadar temiz ve sadedir. Güzel bir mektup örneği:

«Oğlum ruhum Ahmet elmükerrem ba'detdüa ilam olunurki: bihamdülillabî taala sıhhat ve afiyet üzereyüz. Duayi hayırdan unutmayasız. Canımıza mektup gönderüp geldiğini bildirmişsiz. İmdi Süğlün nam kariyede vakı olan çiftliği ve bahçe ve evleri ve büyük ahuru ve cümle anda olan öküz ve inek ve araba ve eve müteallik olan esbabı her ne ise hibeî sahihai şerîyye ile sana hebe eyledim. Yusuf müdebbirdir. Mademki ben Sıvastayım, sana hizmet eylesun.

Yusufun hizmetini dahi sana hebe eyledim. Varup kabzeyleyüp tasarruf eyleyesinizki hebemiz sahih ola, bu mektup kendi kale-mimiz ve mühürümüzdür. mektübü getüren adamlar şahittir bu mektübümüzü kadı efendiye iletüp sicil ettiresiz. bir hoşca zabt edüp bahçeyi ma'mur edüp harmanları kaldırasız. Bu senenin ekinini benim için hıfzedesiz, bu senenin mahsulu bizimdir. Fire-biül evvel sene: 1055.

.....Salih efendi.

« Mumzi ve Mahtumdir»

örneğinde geçici mütevellî seçtiği zatın adı başında yazılan "seyyidül-muharririn,, sözünün yazıcıların yanılması yüzünden bu biçime girdiğini, aslında "Seyyidül-mimarın,, olması gerekli bulunduğunu kesin olarak alıyorum. Bu çağlarda âdet olduğuna göre muharrirlik vasfı kâtip, müellif, hattat şekillerinde kullanıldığı gibi Ayas ağanın yeniçeri ocağından ve mimar olduğuna da kuşku yoktur. Yapılan camiye cüz okuma işi için gelir vakfeden bir mimar Ayas ağanın ayrıca buluşu bu düşünceyi kesinleştirmektedir. Onun için bu önemli eserin mimari Ayas ağadır.

Ne yazık ki bu zamanın mimarlarının adları bile bilinmemektedir. Nerede kaldı ki Mimar Ayas ağanın hayatı hakkında bir bilgi bulunabilsin...

Kahramanlığı' devlete hizmetleri yönünden çok değerli bir kumandan olan ünlü vezir Gedik Ahmet paşanın hayatından söz açmayı gerekli bulmıyorum.

Zengin bir kitapsarayı ile çağının yüksek bir kültür kaynağı olan imaret binalarının elimizde kalan cami, hamam ve medrese kısımlarını ayrı ayrı gözden geçirelim...

CAMİ: İmaret bahçesi denilen geniş meydanın ortasında yükselen bu âbide çağının yüksek mimarî örneklerinden biridir. [Resim 1.] Büyük uzun bir salon halini gösteren esas cami ortadan geniş bir kemer üzerine iki kubbe ile örtülmüştür. Bu iki büyük kubbenin kemerden divarlar üzetine gelen meyilli baskısını karşılamak için binanın iki yanına ikişer oda birer sofa eklenmiştir. (plânına bakınız) Bu eklenen kısımlar ile caminin sağlamlığı, dayanıklılığı artırıldığı gibi gerekli ve faydalı 4 de oda kazanılmıştır. Ayrıca ön yönü genişliyen caminin son cemaat yeri ravakları çoğalmış binanın gösterişi artmıştır. Cami dıştan Seydiler taşından kesme taş kaplandığı gibi kapı, pençere, mehrap, menber gibi kısımlarında da acunun en değerli ve ünlü mermer ocaklarından olan eski -(Synnada) Sinada- mermerleri kullanılmıştır. Cümle kapısının kemer, korniş ve istitalâtlarını süsleyen mermerlerin benekli, koyu, açık gök renklerinden yapılan güzel tertib çok san'atkâranedir. [Resim 2.] Aynı gök mermerden yapılan mehrabı yanlardaki kontorol direkleri ile kapı kadar ve belki daha fazla bir san'at ve gösterişi vardır. Menber beyaz mermerden ve pek ince yapılmıştır. Caminin ağaç kapısı Türk oyma-

DİNAR.

(3)

Nazmi Ankar.

«Suçikan» dan, inişte birinci köprüyü kadar dar geçit Menderes'in ilk yatağı. Bu dar geçit içinde, inişe doğru hızlı fakat sağlı sollu, büküle büküle akıyor. İki tarafında sayısız ağaç sıralanmış. Tath bir yeşillik. Kendi yatağını bu kadar güzel süslemiş, bilmem bir su daha varmı? İnsanı teshir ediyor. Değirmenler Dinarı burada Menderes, döndürmek için dönmüş. Sık ağaçların içi değirmen dolu. Sesleri geliyor, çalışıyorlar. ortadaki şosa tarakların içinde uzanıp gidiyor. Dinarlılar bu şosaya Menderesin adını vermişler. İstiye istiye değil, istemiye istemiye Menderes bu adı zorla almış. Bugünün Dinarını, bu değirmenlerle yaratmış. Yarının Dinarını onlarla koruyor.

Aşağıya doğru geniş bir yapılışı var. Çarşı Dinarını kucaklar gibi çevreliyor. Sonra Hükümet Dinarının eteklerini yalıya yalıya aşağıya iniyor. İki yanı ağaç dolu. Yer yer kızgın bir akışı var. Dinarlılardan gördüğü bu kadar küçük bir iltifata belliki içerlemiş. Yüzü küsgibi görünüyor. Yanlarına bakmadan gidiyor. Yüzünü mülâyimliği Hükümet Dinarının altında görünüyor. Evler, yukardan aşağı avcı hattına yayılmış askerler gibi tek tek serpile gidiyor. Menderes bunları kucaklıyor. Akışı delileşmen, çağlayışı olgun bir kız terennümü gibi. Sesinde saadete konmuş bir terane var. Emektar bir su. Yarın, kendi adını taşıyacak olan bu şehirin, önce kendi dağlarına sonra her kese her türlü ayıbını örtmüş. Gündüzünü ağaçlar yeşile, gecesini elektrikle ışığa boğmuş. Sevdiğinden değil, utandığından. Mertliğine yedirememiş. Yanına kuru Dinar kurulmasaydı, yerinden çıkmazdı. Bugün Dinarında gündüzün, ağaçtan, daldan, yeşillikten gece ışıktan başka bir şey görülüyor.

Şehir Mottazı:

Ş 30 Ağstos şenliği şehrimizde çok coşkun bir tezahurat içinde geçmiştir. Gündüz "Meçhulasker,,i ziyaret için, özel suretle hazırlanan trenle Dumlupınara gidilmiş ve orada civar vilâyetlerden gelen heyetlerinde iştirakile, nutuklar söylenmiş ve akşam treni kesif bir halk kitesile avdet etmiştir.

Gece fener askerlerimizinde iştirakile canlı bir şekilde olmuş. Belediyenin önünde millî oyunlar oynanmış ve havai fişenkler atılmış, hassatan şehrin kısmen sırtını verdiği Hıdırlık dağının göksünde, Kadınana suyunun geçtiği uzun hat istikametinde belediyenin ihzar edip yaktığı meşaleler pek hoş ve latif bir manzara almıştı. Gecenin kalın karanlığı içinde mini, mini birer yıldız gibi geç vakte kadar bu kutsal ayını selâmlıyordu.

Ş İzmir fuvarına şehrimizden bu yıl iştirak edilmiştir.

İlbaylık, Parti ve halkevimizin yardım ve teşebbüsile sergiye iştirakımız hususunda Tecim ve Endüstri odası büyük başarılar göstermiştir. Serginin tertip ve idaresi T. E. Odası Sekreteri B. Hamdi Coşkun tarafından muaffakiyetle yapılmıştır. Sergiye muhtelif hububat örnekleri ve at keçeleri, keçe matara kılıfları, keçe yol halıları ve keçe işleri, çamaşır ve yatak takımları kasterli tokuma bezler, perde vesair el örnekleri, kıl çuval, kıl yol halıları, bıçak ve bağ makasları ve Afyonun kaymak şekerleri gibi yerli ürünlerimiz gönderilmiştir ve hemen hepside çok iyi alâka uyardırılmıştır.

Ş Kültür bakanlığı tarafından büyük bir isabetle mahalli musikimizin ve millî oyunların tesbitine karar verilmiştir. Bu hususta Kültür Direktörlüğüne gönderdiği direktif dahilinde, Halkevinde çalışılmağa başlanılmıştır. Kültür Başkanı Kemal Cenahın başkanlığı altında Maarif Müfettişi Hilmi ve öğretmenlerimizden Şefik, A. İlhan, Zihni, müzeci Süleyman, Edip Âliden mürekep tesbit komitesine Halkevi Başkanı Galibin teşebbüs ve yardımile halk şairi Vehbi ve eski ve yeni bütün Afyon ve çevresi türkülerini iyi bilen Emin ve yardımcıları Sabri ve Ahmetten 70 e yakın Türkü yazılmıştır. Oyunlar ve bazı köy türküleri için heyetin bir kısmı köylere gidecektir

Resim : 1.

Resim : 2.

Resim : 3.

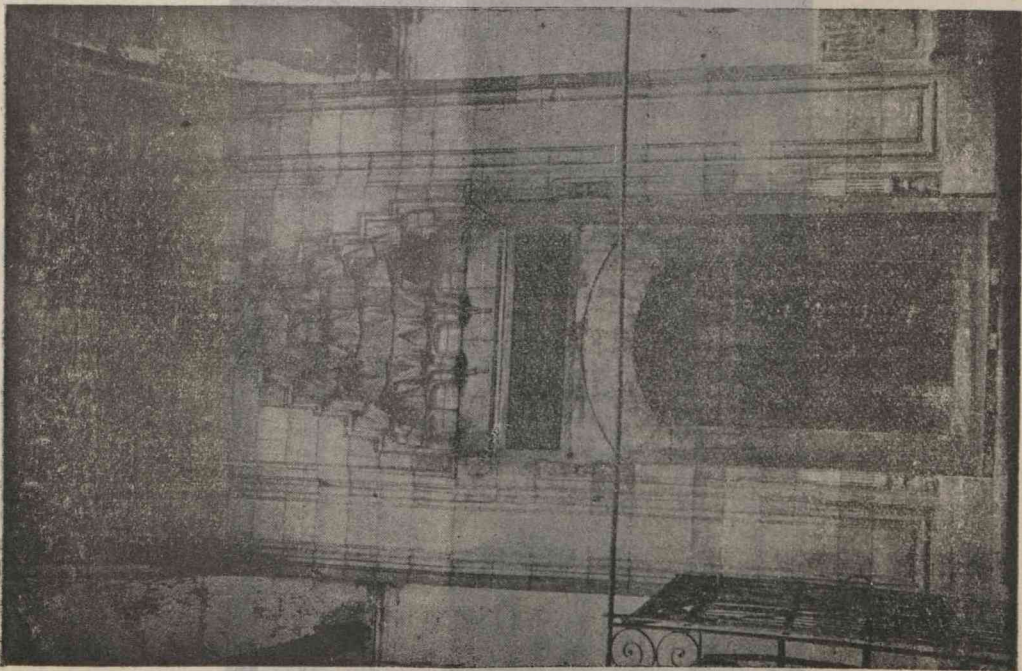

Resim : 1.

...in de
...ho-
...rden
...treci
...muş.
...siler
...nın
...be-
...man-
...pi-
...yıcı
...anlar
...eri B.
...muh-
...ye yol
...toku-
...akları,
...yeri
...uyan-
...li mu-
...hucista
...evinde
...askan-
...Sofik,
...teabit
...Fahri ve emel ve yavuz Alpaslan ve yavuzlu bakk
...Emin ve yavuzlu. Sözü de Ahşapın 70 e yakın Tür-
...Oyuncu ve bir köy müdresi için boyetin bir
...kaynakları şudur:

Resim : 3.

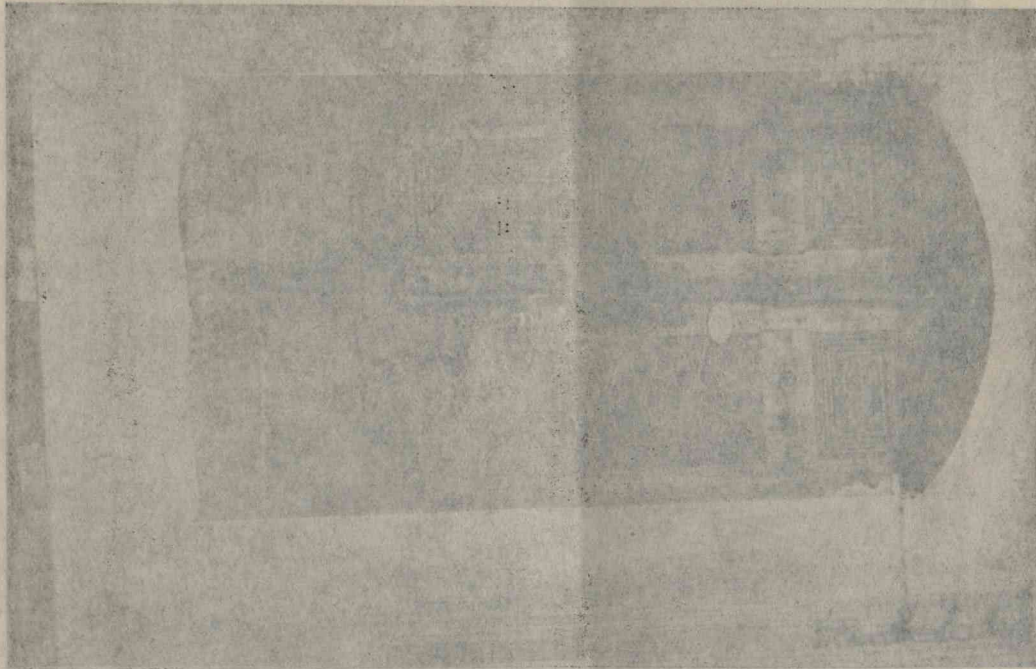

Resim : 2.

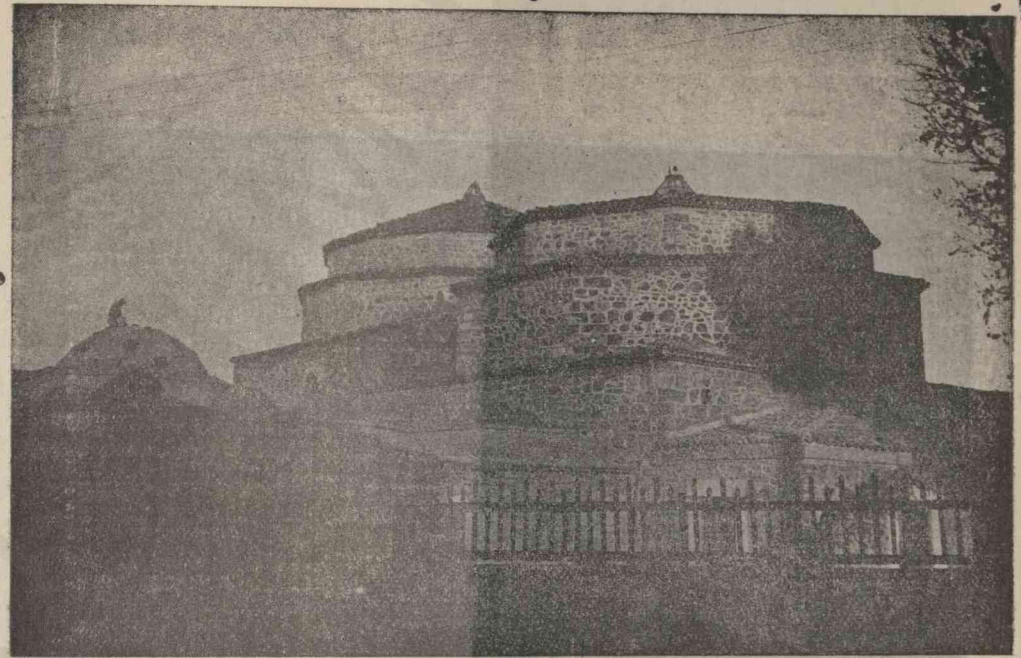
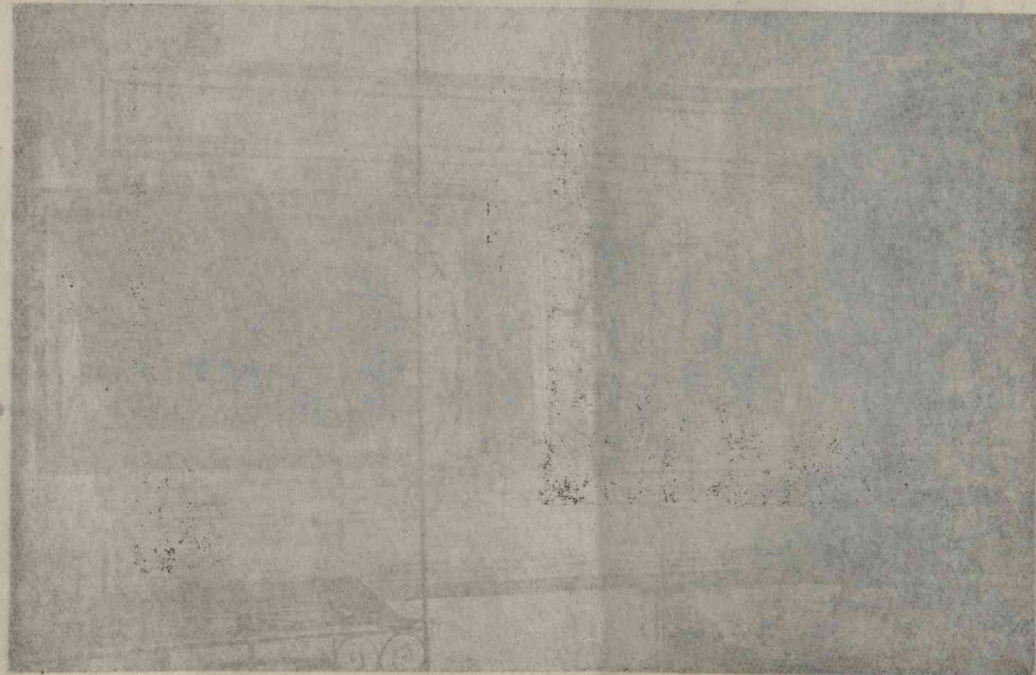

Resim : 5.

Resim : 3.

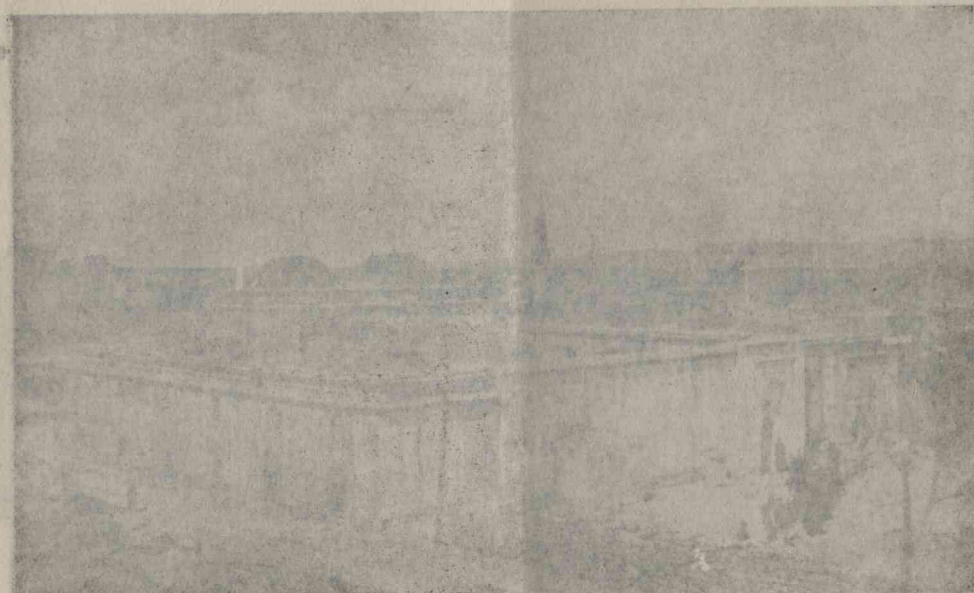
Resim : 5.

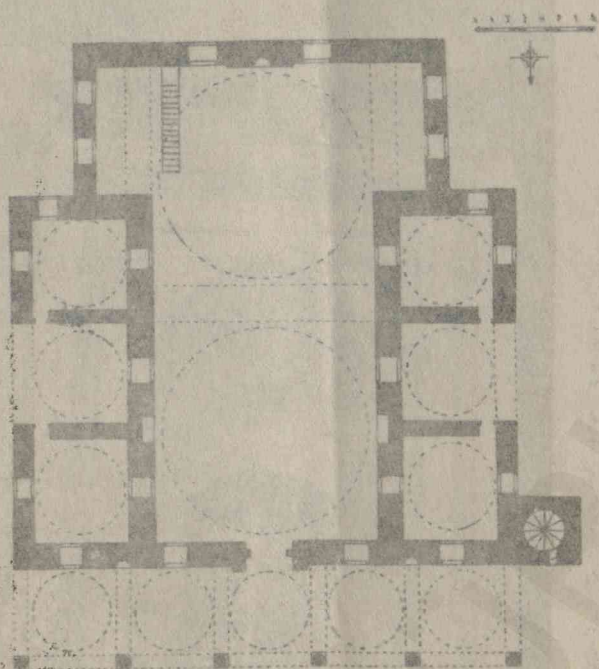
Resim : 4.

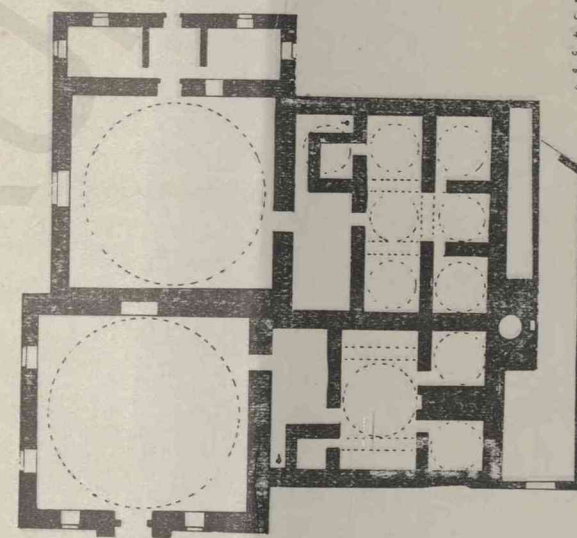
Resim : 5.

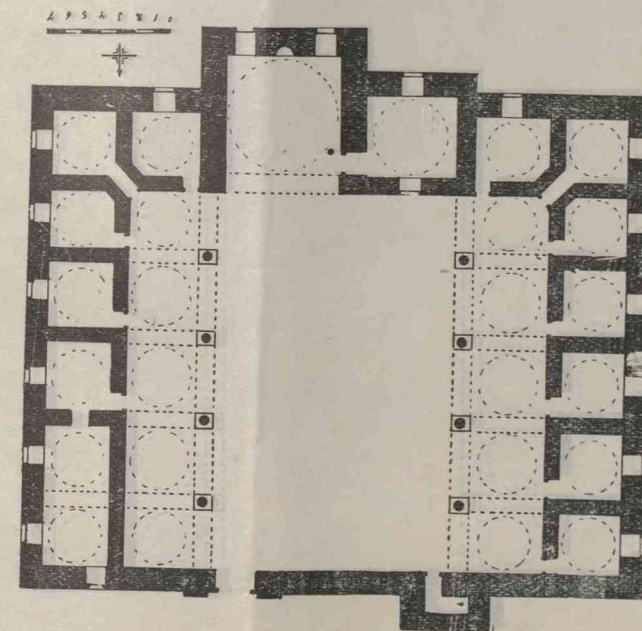
Resim : 6.

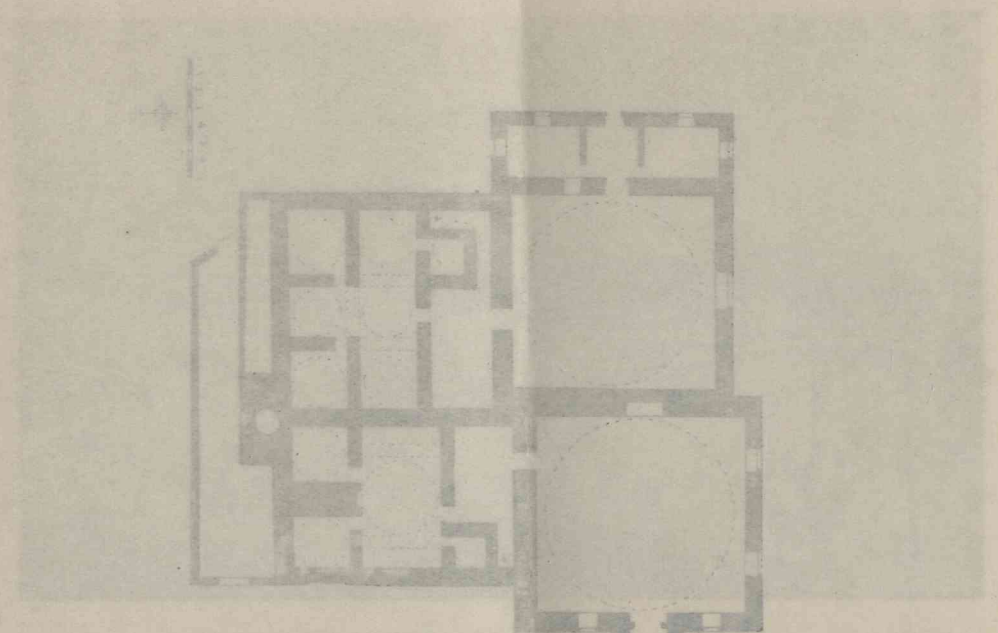
Cami Plânı.

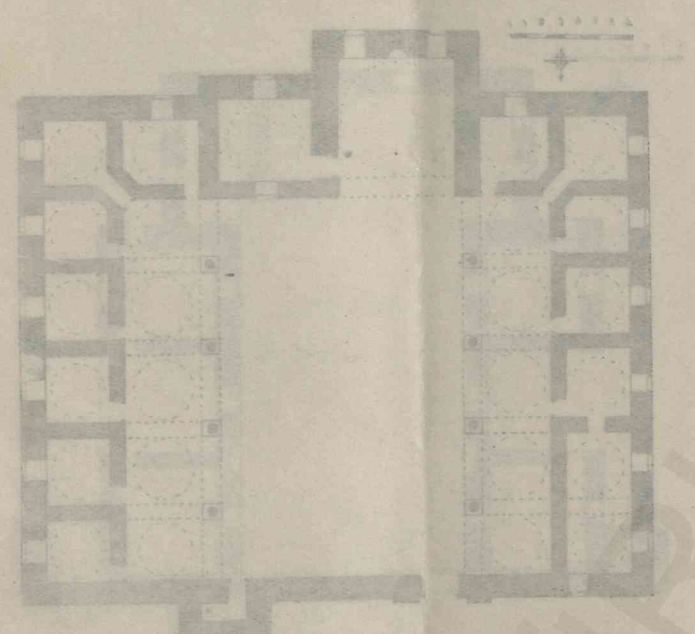
Hamam Plânı.

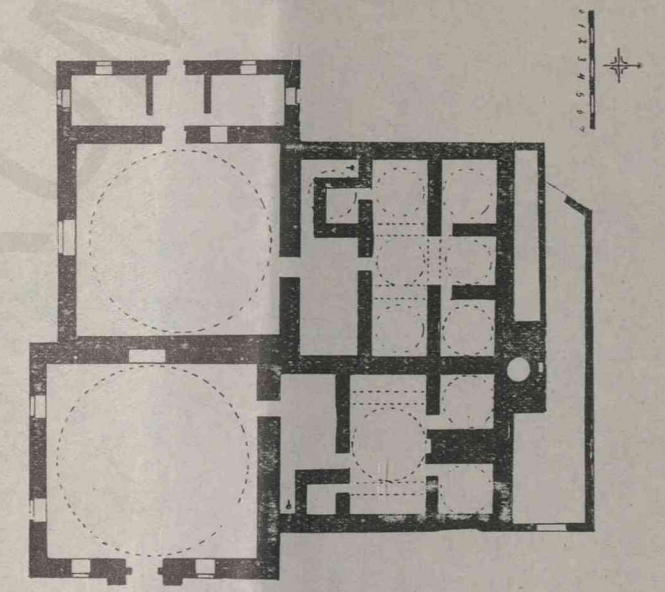
Medrese Plânı.

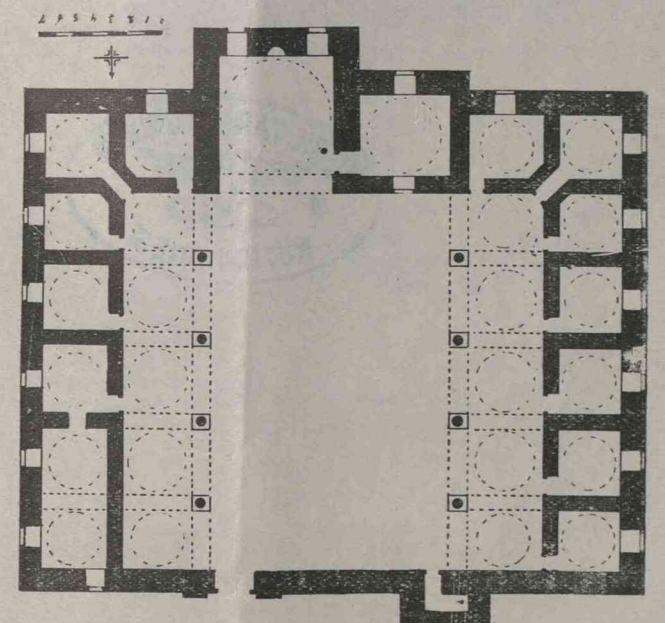
Hamam Plânı.

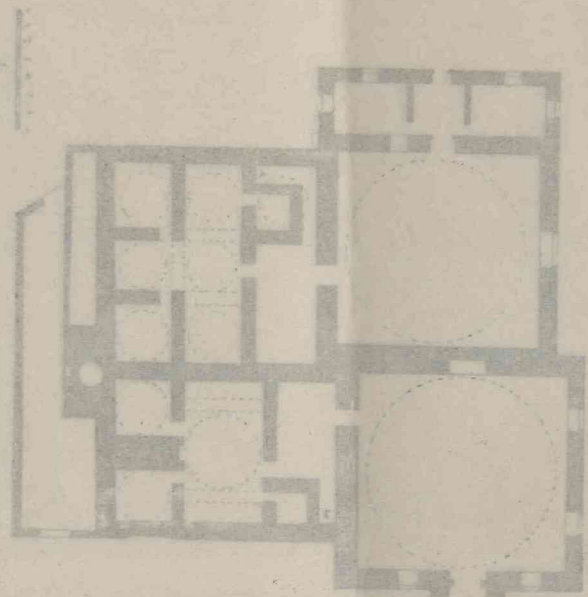
Medrese Plânı.

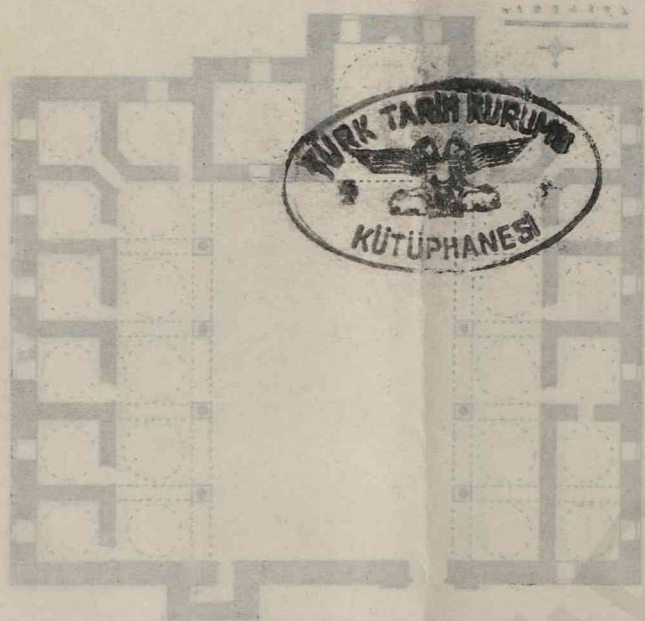
Hamam Plânı.

Medrese Plânı.

Hamam Planı.

Medrese Planı.

Yazı İşlerini İdare Eden: Edip Ali Gökmar.

10

Kuruş.